

Alþingi
Erindi nr. P 139/1505
komudagur 25. 2. 2011

FÉLAG PRÓFESSORA
VIÐ RÍKISHÁSKÓLA

24. febrúar 2011

Efnahags- og skattanefnd
Nefndasvið Alþingis
Alþingi Íslendinga
150 Reykjavík

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 70/1996, með síðari breytingum (þingskjal 378, mál 311), þingmannafrumvarp.

Að hálfu efnahags- og skattanefndar Alþingis hefur þess verið farið á leit við stjórn Félags prófessora við ríkisháskóla að gefin verði umsögn um ofangreint frumvarp.

Meginmarkmið frumvarpsins eru: „Í fyrsta lagi að jafna réttarstöðu ríkisstarfsmanna og starfsmanna á hinum almenna vinnumarkaði. Í öðru lagi að auka sjálfstæði forstöðumanna ríkisstofnana og möguleika þeirra til að taka ákvarðanir er varða stjórnun og starfsmannahald, sem og að gera auknar kröfur til þeirra og auka ábyrgð þeirra. Í þriðja lagi að fella brott ýmis úrelt ákvæði eldri laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins“ og er frumvarpið endurflutt stjórnarfrumvarp fjármálaráðherra fyrri ríkisstjórnar.

Meginefni frumvarpsins er að forstöðumaður ríkisstofnunar þarf ekki að áminna starfsmann fyrir mistök í starfi áður en honum er sagt upp. Þarf þá forstöðumaður ekki lengur að rökstyðja hvers vegna hann segir upp starfsmanni, og getur geðþótti forstöðumanns ráðið hverju sinni. Þetta er andstætt vandaðri og gagnsærri stjórnsýslu og skynsamlegri notkun almannaþjárfar, enda þurfa gildar ástæður að liggja að baki þegar forstöðumaður fýsir að vika starfsmanni stofnunar.

Nýtt ákvæði frumvarpsins er breyting á 26. grein laga nr. 70/1996 og er lagt til að „4. mgr. 26. gr. laganna orðast svo: *Lausn um stundarsakir skal jafnan vera skrifleg með tilgreindum ástæðum. Ekki er skylt að gefa embættismanni kost á að tjá sig um ástæður lausnar áður en hún tekur gildi.*“ Þarna er ráðist með beinum hætti að eðli starfs prófessora, sem eiga að vera sjálfstæðir í starfi, njóta akademísks frelsis í kennslu og rannsóknnum og tjá sig í samræmi við akademískar hefðir með vísindi og sannleika að leiðarljósi. Í greinargerð er þess sérstaklega getið að ákvæðið eigi að nota þegar starfsmaður sýnir yfirmanni „óhlyðni við löglegt boð eða bann yfirmanns síns“ og er það lagt að jöfnu við óreglu í starfi og önnur brot. Hafa verður í huga að rektor Háskóla Íslands hefur oft verið beittur þrýstingi og stundum hótunum þriðja aðila til að hafa áhrif á talað og ritað mál starfsmanna sinna, bæði opinberlega

og á einkafundum. Fram til þessa hafa rektorar Háskóla Íslands ekki látið slíkan þrýsting eða hótanir hafa áhrif á embættisfærslu sína. Ofangreint ákvæði gerir kleift að refsastarfsmanni með hótunum eða uppsögn ef hann aflar eða miðlar upplýsingum, sem yfirboðara þykja óþægilegar og vill halda í þagnargildi. Slíkar aðstæður og andrúmsloft stríðir gegn eðli starfa prófessora (og raunar einnig annarra opinberra starfsmanna). Rétt er að minna á að í vestrænum lýðræðisríkjum eru prófessorar almennt sjálfstæðir í starfi og njóta frelsis akademíunnar við rannsóknir, kennslu og aðra upplýsingagjöf og er árangur háskólastarfseminnar bæði í fortíð og nútíð undir því kominn.

Að lokum má minna á að atvinnuöryggi hefur verið metið til launaauka og verið notað árum saman af stjórnvöldum og samningamönnum þeirra til að réttlæta að ríkisstarfsmenn hafi lægri laun en sambærilegir hópar á almennum markaði. Það skýtur því skökku við, að á meðan laun ríkisstarfsmanna, sérstaklega þeirra háskólamenntuðu, ná ekki launum á almennum markaði, skulu koma fram tillaga sem eykur enn starfskjaramun hjá ríki og á almennum markaði.

Stjórn Félags prófessora við ríkisháskóla telur að ofangreint frumvarp sé vanhugsað og leggur eindregið til að það verði fellt.

F.h. stjórnar Félags prófessora við ríkisháskóla,

Gísli Már Gíslason

Formaður Félags prófessora við ríkisháskóla